

Gazeta literară

Anul IX, nr. 443 36

Joi 6 septembrie 1962

ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

Folclor din Transilvania (1)

„Editura pentru Literatură”, a cărei dragoste pentru creația populară e prea bine cunoscută din numeroasele antologii ale „Bibliotecii pentru toți”, în frunte cu excelența culegere „Flori alese din poezia populară”, patronată de prof. Mihai Pop, și reeditând atât de fericit titlul antologiei lui Ovid Densusianu, a dat, nu demult la iveală, și sub titlul, socrul dar mult cuprinzător, „Folclor din Transilvania”, nu numai „o mare carte” cum o numește, în prefața frumosului poem al prefeței sale, Mihai Beniuc, dar, totodată, și o carte de excepțională frumusețe. Și, în primul rând, grafică. Asociindu-și fantezia și meșteșugul ilustratorului I. Molnar, ale cărui pasări hieratice, ornamente florale, geometrice sau de altă natură împodobesc cu micile lor ecranuri, ca niște timbre de pe alte țărâni, supraoperta, coperta și foile de titlu ce despart cele 18 capitole ale lucrării, editura a făcut să prezinte în strâie cit mai sărbătorești rarul și originalul său fapt de cultură. Și dreptatea cere să recunoaștem că gândul acesta era intrutotul îndreptățit. Deoarece „Folclor din Transilvania” este, alături de concepția ce a prezidat la alcătuirea culegerii, cit și prin însăși realizarea ei, unul din momentele festive ale bibliografiei folclorice. Procedată de elegantele broșuri de „Balade”, din 1952, apărute în tipografia „Buciumului Român” (să mai reamintim frumosul tipar și înalta finută grafică a „Daciei literare” de la 1940?), iniția culegere, completă, de „Poezii populare”, din 1966, a lui Vasile Alecsandri era, în același timp și o tipăritură de artă. Fără să atingă sobrietatea și lapidara eleganță a acesteia, culegerea din 1985 a lui G. Dem. Teodorescu nu aducea, totuși, mai puțin, un stil al ei, și în tipar și în ornduirea materialului. Masivitatea tomurilor de „materiale folclorice” ale lui Iosifescu impune și astăzi, deși ele nu pot concura cu tipăriturile, cu serios subsirat folcloric, ale lui Hașdeu. Poate că ediția a doua, de la Ciurcu — Brașov, din 1995, a culegerii Iarink-Birseanu, de poezie populară ardelenască, e mai îngrijită, tipograficeste, decit prima, a Academiei, din 1985 ș.a.m.d. „Folclor din Transilvania” marchează, la capătul unui secol și mai bine de tipărituri folclorice, o singulară dată istorică.

Cuprinzând, în cele două masive volume (I, XX — 575 p.; II, 699 p.), „texte alese” din cincisprezece „colecții inedite” ale unor încercări culegători, „Folclor din Transilvania” aduce, spuneam, și o concepție nouă și la promovarea ei au colaborat, cum reiese din lamuririle notei editoriale, prof. Mihai Pop, cu sugestivele rapoartele sale, autorii însăși ai culegerilor respective și, desigur, în primul rând, îngrijitorul întregii lucrări, tânărul Ioan Serb, autor, împreună cu Domițian Cesereanu, și al primului capitol al antologiei: „Folclor din Țara Zarandului”. Îngrijitorului ediției i-a revenit, de asemenea, sarcina coordonării feluritelor materiale, la redactării notelor introductive, ce delimitează geografic și sociografic sfînturile fiecărei culegeri în parte, indicele general, indicele informatorilor, precum și un indice de variante, tematic, de motive, metafore. A spune că oasîrde și căia dragoste au trebuit, tânărului îngrijitor al ediției pentru a duce la bun sfîrșit lucrarea sa, fiecare își inchipuie cu ușurință, dar mai ales o atestă, cu strălucire, execuția armonioasă a antologiei, unitatea ei de atmosferă, prudența cu care judecă și atenuază rezervele ce i se impun, inițiativele ce întreprinde, precum indicele de metafore, ca și consideratiile cu care își justifică inițiativa.

Însă „Folclor din Transilvania” este, mai presus de toate, o carte de poezie, una din acele demonstrații lirice, înfînt mai sugestivă decît o procesiune de care alegorice, în care geniul creației populare îmbracă forme din cele mai încîntătoare, și a ne lăsa cucerit de aceste farmece, a pătrunde, la fel cu eroul basmului popular, transfigurat de Eminescu, în codrul de aramă al acestor miragii (căci o strună ori ce creangă, și o limbă ori ce frunză), e iniția dintre datorii, din plin compensată, a oricărui cetitor al unei astfel de cărți. Cronicarul neînîm, din fericie, atțeva decit un cetitor, vom încerca în măsura mijloacelor și a răgazului, să ne oprim, din cînd în cînd, la cite una din porțile de aur ale acestor castele vrăjite. Nu însă înainte de a limpezi drumurile și de a desbate, oricît de sumar, citeva din chestiunile pe care antologia însăși, cu noua ei concepție, le ridică. Și, în primul rând, se cuvine reținut și subliniat, caracterul ei de largă antologie regională. Într-unu, laolaltă, culegeri din simțuri atît de variate, care se distîng între munții Maramureșului și cîmpia Banatului, „Folclor din Transilvania” pune temelile acelu „Atlas folcloric”, preconizat și de Ovid Densusianu și a căruia realizare n-ar putea fi întreprinsă înaintea explorărilor regionale, așa cum un atlas lingvistic nu se alege decit la capătul a nenumărate explorări dialectale. Cu toate că are înapoi sa un secol și mai bine de cercetări, folclorul nostru se află încă în faza săpăturilor și deshumărilor, în aceea a străpungerii gorganelor și a colectării materialelor descoperite, despre care vorbea așa de patetic, atît George Bariț, cînd în 1898 îndemna pe culegători să adune, cit mai neîntîrziat, cîntecele „Ostanilor și barzilor” noștri, cit și Vasile Alecsandri, ce încă din prefața preliminarilor broșuri de la 1882, debutînd cu mult discutatul aforism „Romînu e născut poet”, rețea, în cuvinte nu mai puțin solemne, aceeași idee: „Comori neprețuite spunea el, de simțiri duioase, de idei înalte, de noție istorice, de crezări superștifoase, de datini stramoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice, pline de originalitate și fără seamă în literaturile străine, poeziile noastre populare compun o avere națională, demnă de a fi scoasă la lumină ca un titlu de glorie pentru nația romînă”.

Timpu scurs n-a trecut totuși zadarnic. El a avut darul să despartă usculu de ape, să delimiteze erede geologice și să facă, țara aguridă, tretea de la faza romantică a folclorului la aceea științifică, ce și ea datează de citeva decenii. A fost Alecsandri, care nu și-a ascuns niciodată secretul fabricației, un soi de „meșter dreștrică”, cum îl zicea, în studiul său, altminteri nu lipsit de merite, d-rul Schwarzfeld, sau „un adevărat Sarsailă și profanator al literaturii Moldaviei și al limbii romîne”, vinovat de a fi tradus baladele și cîntecele naționale „într-un jargon al său particular”, cum credea Eliade Rădulescu în prefața din 1960 la ediția poeziilor lui C. Bălăcescu, în frunte cu excepționalul poem satiric, din 1893. „Fă-mă, tată, să-ți seamăn sau generația actuală din cea trecută”? Iorga însuși, căruia simțu justiției istorice nu-l poate fi răgădit, spune unui laborios exame culegerea lui Alecsandri, pentru a-și semnala denaturările. Posteritatea a dat însă cistig de cauză lui Vasile Alecsandri. Căci poetul „Mioriței” și al „Kirei Kiralina” n-a făcut folclor științific, nu numai pentru că vremea aceea, cînd peregrina prin munți în tovarășia amicului său Alecu Russo, magnetofonul, acest indiscret instrument al particularităților noastre lingvistice, nu se descoperise încă (trei sau patru decenii mai tîrziu, pe timpul cînd era incunumat la Montpellier pentru „Cîntecul gîntei latine”, abia se inventa fonograful, ceea ce îndemna pe V. A. Urechia să-l numească, în semn de mare prețuire, „fonografii Romîni”), dar și pentru simțul motiv că folclorul științific era o disciplină cu totul necunoscută. Cu înaltul său simț artistic, Alecsandri a intuit secretele ațhimiei. De aceea a și folosit termeni: „îndreptate” și apoi „întocmite”. În fond aurl și același, oriunde și oricînd, fie că-l află în nisipul, scormonit de zălatari, al rîurilor, fie în cîntecul aspru al ciobanilor la stîna, fie în podobeale, cu miraculoase arabescuri, ale „cloștei cu pui de aur”. Totul e chestiune de giuvaerșii și Alecsandri a fost unul din cei mai iscușii pentru poezia noastră populară. O spun, între alții, cu toată compelența și cu toată compelența, în toate prilejurile, un mare învățat al folclorului, Ovid Densusianu și un mare poet al creației noastre literare, Mihail Sadoveanu, „Variantele în recentul său studiu „Variantele maghiare ale Mioriței” (de „Limbă și literatură”, V, p. 357 și urm., editat de Societatea de Științe Istoric și filologice), studiu de o adîncă și convingătoare analiză și a căru concluzie, trecînd peste firescul orgoliu, e încheierea logică a demonstrației: „...un lucru e cert, scrie d-sa. Folclorul romînesc a dăruit poeziei populare maghiare din R.P.R. o baladă care-l face cîinst”. Rețin din același studiu informația că monografia „Mioriței”, în curs de tipărire și întocmită de Adrian Fochi, va înfrunî în total 850 de variante ale baladei, culesse de pe întreg teritoriul grațului romînesc și că jumătate din cifra aceasta reprezintă variante, în forma de colindă, provenind din Ardeal. A recunoaște, acum, că din cifra această impunătoare, la care se cuvin adăogate și variantele maghiare, dintre cari atțeva, ca și din cele autohtone, sint reziduri artistice de mare preț, „varianta clasică Vasile Alecsandri” deține inițial loc și la un nivel inaccessibil pentru oricare a-tă variantă, mi se pare că înseamnă suprema ratificarea pe care posteritatea a conferit-o folcloristului, diletant dacă voii, însă genial, care a fost Vasile Alecsandri.

PERPESICIUS

Foto: FLORIN DRAGU

ION AGIRBICEANU

Introducere la studiul vieții și-operei (1)

de ION BRAD

Prin vasta sa operă literară la publică peste 80 de volume, prin realismul scrierilor său mistic, care a fost dedicat: întotdeauna vieții oamenilor simpli, frîmțimărilor sociale ale epocii, prin vigoarea cu care a zugrăvit necesitățile, durerea maseilor asuprite și revolta lor împotriva asupritorilor, Ion Agirbiceanu și-a înscris numele în galeria acelor prozatori cu care se mîndrește literatura romînă. Nu e greu de observat, pentru orice cetitor atent al cărților sale, că Ion Agirbiceanu face puntea de legătură între Slavici și Rebreanu. El a avut însă fericie, ca și marele Mihail Sadoveanu, de a vedea cum vechilor frîmțitari și căutări dramatice ale operei sale de dinainte de Eliberare, vremea noastră. În fapăturile socialismului le-au dat răspunsuri profunde, singurele visate și așteptate de popor. De altfel, încă de prin 1910 vorbind despre acest uriaș erou al operei sale, Agirbiceanu arăta că „El trebuie să fie mare, el trebuie să fie liber” și că „din el izvorăște toată puterea și pe el se bazează tot viitorul nostru”. Acest viitor este acum prezent și lui îl închină scriitorul, ajuns la o vîrstă patriarhală, cu vigoare și cu o nouă tinerete a spiritului creator, opere noi.

Ion Agirbiceanu s-a născut la 12 septembrie 1902, în satul Cenade, așezat un deceniu înainte de alungirea mării ca valurile pietrificate ce se rostogolesc între Sibiu, Coșbă Mică și Blaj. „Sat cu romîni și sași” — spune scriitorul — în hotarul satului erau trei mari familii de nobili unguri. Afară de romîni și sași mai erau țigani: „cei de sus” — meșteri fierari; „cei de jos” — gloata, muncitori cu palma.

Bunicul său dinspre tată, Vasile Boarță, vecea la Cenade din satul Agirbici, de pe linia Coșbă Mică—Sibiu, de aceea oasmenii i-au și spus Agirbiceanu. Și așa i-a rămas numele întregii familii. Foarte asemănător cu eroul unora din primele povestiri ale lui Agirbiceanu, bunicul său dinspre mamă, moș Damian, „era mare meșter la fluieraț, cînd lucra în șoproan cu barda, cu secura, cu șfredelul la unelte de lemn pentru gospodărie. Dar uneori, cînd îi plăcea ce isprăvise de cioplit, deschidea și glasul. Cînta de cele mai multe ori o baladă în care era vorba de hoți de cai, de jandarmi, de un băgădău roșu și de o înșelăciune a crîșmarului, trezindu-se jandarmii legați cobză, iar boinicii dispărînd pe cai negri în noaptea”.

Sintem în plină realitate a munei, dar și în atmosferă povestitor — filoaie care se împletesc adeseori în cărțile de mai tîrziu ale lui Ion Agirbiceanu. Tatăl său, Nicolae, era pădurar în hotarul Cenăzii. Mai tîrziu a dat un examen și a ajuns „vigil”, adică brigadier silvic. Îl plăceau poeziile și cîntecele, știa chiar să bucine din țevă puștii. În acei ani apăruse Coșbuc. Pădurarul, om tăcut de felul său, cînd citea și spunea pe dinafară versurile „poetului țărănimii” se mai vedeau, spre bucuria celor opt copii ai săi. Știutor de carte, Nicolae Agirbiceanu era abonat și citea „foile pentru popor” ale vremii; Calicul (zlar umoristic) și Foiașă populară de la Sibiu, precum și Gazeta de Brașov, Mamei scriitorului, Ana Olariu, îi era drag să asculte, fiindcă de cîit nu stia citi. Era în schimb o bună povestitoare.

În această atmosferă a crescut și s-a format Ion Agirbiceanu. Satul, cu obi-

Piatră și om

Tabletă de TUDOR ARGHEZI

Dacă și-ar păstra numai curiozitatea copilăriei, de ce clinele are patru picioare și cocoul două, de ce bunica poartă ochelari și tata e cu mustați, maturitatea nu și-ar pierde suava frăgezime a năvălirii. În cotidianul frîmțimărilor dușmănoase pentru existență și inițiativă de cele mai multe ori nemeritate, fecioria sensibilității apoi se tocește zi de zi pînă la dispariția și a suvenirului.

Trecînd ca gîsca prin apă, prin cultură, fără să-și lase întru-ina o realizare proprie, omul decepționat rămîne doct, adică ceva cam ca între una și alta și, prea puțin satisfăcut că a ieșit din marea ignoranță, intră evoluînd în pedanterie și diletantism, ratat în înuzii ca un călător ajuns în gară, la toate trenurile, prea tîrziu, cu toate că, snob al căilor ferate, știa pe dinafară orele de sosire și plecare. Snobismul, continuu multiplicat se ține, generație după generație, de el și începe să scoabească noțiunile curente și să formuleze întrebări esențiale, fără să le dea de cap. Merg devalte tremurante, în ape dintr-o maluri, priveliștile oglinzite.

O veche întrebare a nedumeririi: Ce este Arta? Și-a pus-o și un scriitor de dimensiunile lui Tolstoi (que-ce-que l'art?), uitată în bibliografia lui, fără valabil răspuns. Marele poet rus, căci marele prozator este un mare poet, își înmulțea capod-operele, fără să știe ce este Arta. S-ar părea paradoxal.

Să nu le mărginești la expresiile ei impresionante, în sculptură, în pictură, muzică și operă literară și să-ți cauți priceperile în haosul metafizic, este a te angaja în discuții lezuite și protestante de felul problemelor Sinoadelor triste, dacă Duhul sînt porcede musai numai de la fațal sau și de la Fiul.

Învățămîntul demonstrat de pietrele lui Mestrovici, prezente mereu în noștele observatorului atent, simplifică problemele mîncării de condei și limbă. Fîind ale omului, Artele nu pot fi instruite de el și dehumanizate, fiecare din ele este expresia unui organ omenesc: sculptura aparține, ca și pictura, ochiului, ajutat tecnic de mină, muzica este a urechii și a pipăitului, scrisul al creierului, toate independente, Interferența intelectului cu ele nu admite confuzia elementelor, trecerea unora în celelalte și substituirea.

În pietrele de la Split nu e nici un împrumut din Artele paralele, nici o fugă din stricta lor disciplină. Sint prezente, singure piatra și genul care le-a dat viață de vecie. Dar genul nu-i nici influență, nici fugă de sine, nici ieșire din metodă. E părintele, e zămislitorul, e cel ce poate face totul și din nimic. E omul cu puterile lui concentrate, pe un spațiu limitat, în expansiune. E, vorba vine, artistu.

Nu interesează ce ar putea să fie Arta în sine și filozofia ei, în care se înceacă, rînd pe rînd, căutătorii de adevăruri inutile.

Primatul, autoritatea și valoarea le deține, cer scuze pentru termen: opera de artă făcută, a Omului și a Vieții.

Geneva, 3 septembrie 1962

MAJTENY ERICK

Dimineața festivă

Suflători de sticlă, vouă care-n rotundele butelii puneți și-un strop din aroma podgoriei,

vouă, pavatori, care așterneti la miezul nopții pe piatră strălucirea cerului matinal,

horticultorii, care mîngiați rădăcinile unui furluni de polen și parfumuri,

și vouă ce plantați la mari înălțimi păduri de anina,

în stare să capteze vocea îndepărtată a meridianelor,

vouă, proiectanți ai fierăștraielor cu lipă strident,

modelatori ai microscopelor încovolate,

vouă, zeferi bătrîni ce puneți într-un așternut de plumb mesajele vieții tinere,

vouă, femelilor, care ați cusut sărbătorește steaguri purfide acul cu mișcări grațioase și spornice,

vouă, tîntori,

multimească-vă ritmul acestor poezii,

în tremăutul dimineții festive,

pentru frumusețea noastre zile de lucru scrisă cu roșu!

în romînește de: IOANICHIE OLTEANU

G. Dem. Theodorescu, povestiri despre haideci și pieile roșii. Apoi, în mod firesc, lecturile se amplifică și după propria-i măturisire, tînarul rămîne „mirat și încîntat de aroma limbii bătrînești, din cronici, zapise și cărțile lui Coresi”. Citește pe Alecsandri, pe Negruzzi, pe Slavici. Despre înfrînerea cu proza lui Creangă spune: „Povestile lui m-au făcut iniția oară să rid cu lacrimi, să simt o mare bucurie și lumină în suflet”. Acum descoperă, pe lingă versurile lui Coșbuc, cunoscute din familie, „arhitectura grandioasă, plină de rezonanță uimitoare” a lui Eminescu. Acești doi părinți i-au sădit în suflet sămînța nerăbdătoare să înoltească a poeziei, așa cum lectura lui Sadoveanu l-a hotărît definitiv spre proză.

Bineînțeles, primele lui încercări literare, citite la societatea de lectură a gimnaziului și publicate mai apoi în „Unirea” din Blaj, au fost versuri. Pînă în 1903 a mai publicat și alte poezii în Gazeta Transilvaniei și Semăntorul din București.

Paralel cu această, mai mult de interes documentar, activitate poetică, Agirbiceanu începe să scrie proză. Într-un stil foarte realist și sugestiv evocă el acest început: „Într-o seară, în ceasul de studiu, m-am trezit scriînd și rămînînd așa confundat în lucrare, încît n-am băgat de seamă că trecuse ceasul nouă, că sala era goală... M-am trezit și m-am oprit din scris numai cînd un superior își întindea bastonul peste masa mea de

(Continuare în pag. 6)

In "Biblioteca pentru toti" a apărut anul trecut primul din cele trei volume rezervate recitirii complete a operei literare ale lui Anton Pann...

Alte câteva texte sunt eronate. In "Dacă și în trecut" se vorbește de un "dăruire" în loc de "dăruire"...

descurat" (pag. 87), deși în versiunea nouă: "Lăcătul și descurat" (pag. 86) unde rîmul apare forțat, dacă accen-

H. H. CATARGI: „Santer naval”

Serban CIOUCULESCU

Salut Revistei. A apărut numărul 100 al revistei Luceafărul. Acesta aniversare constituie un prilej nimerit de a aprecia munca revistei rezultate obținute...

Salut Revistei. A apărut numărul 100 al revistei Luceafărul. Acesta aniversare constituie un prilej nimerit de a aprecia munca revistei rezultate obținute...

I. PELTZ „Calea Văcărești” „Cartea de față am conceput-o acum un sfert de veac”, mărturisește autorul. El purta în inimă răsunetul durerii unor oameni umiliți...

cronica literară

De la „Groapa”, carte care afirma un talent literar puternic dar apăsător asupra unei lumi închise, izolate nevrozic...

EUGEN BARBU: „Prinzul de duminică” Așa cum se vede din titlul cărții, Eugen Barbu este un autor care se ocupă de o temă...

te mult pentru a se decide. Dar, în momentul cînd face pasul hotărîtor, va cădea victima unei confuzii, a unei neînțelegeri cu consecințe tragice...

Cum v-a venit ideea de a scrie romanul „Baritina“?

Am cunoscut odată, acum vreo patru, cinci ani, în casa colegului meu...

E vorba legătură între „Baritina“ și „Cazul doctor Udreă“?

Cred că da. Doctorul Toma Udreă e un intelectual dedicat progresului...

V-a preocupat deci problema noii intelectualități?

Natural. Este imposibil, ca scriitor realist-socialist, să nu te impresioneze...

Ce probleme v-a mai pune cartea, în „Cazul doctor Udreă“?

Romanul e acum în stadiul finalizării. Deci, dificultățile cele mai importante...

De vorbă cu scriitorul

BEN CORLACIU

ră să infigă o țevă în spinarea Bechirului, o țevă eudată, care se tot învârtise...

Asta înseamnă că nu-l chiar nebun, își spusese el și căzura pe gânduri...

Din ziua aceea, Dumitru Bazaca începe să se gândească mai des și la oameni...

Intraseră în vorbă pe drum, între Cișla și Tulcea. Pescarul era volinic...

— La piatra, repetă el. De ce nu vrei să-ți pui în mină?

— Pescarul se opri împotriva voinței sale, puse coșul jos...

— Așa-i că e grea? — Și ce dacă-i grea?

— Ei, bine, piatra aceasta face cât un chil de lapte... sau cu două ouă...

— Pescarul îi dădu piatra înapoi, își luă coșul și, continuându-și drumul...

— Piatra nu se mănincă. Dar pește-l măninci și e bun. Bagei navodul după el și-l măninci...

— Dă-mi-l acum.

— Actuna nu am. N-am decit mațe. Le duc la Harlașa. Are psiid, Dumneata aj pișici?

— Harlașa era proprietarul unei circumscripții din Tulcea...

— Și dacă n-o să găsiți?

— O să găsim.

— Păi atunci mai întii s-o găsiți. Eu găsesc pește cind vreau. Găsește și dumneata out din alea, ori de cite ori vrei.

— Și dacă le-am să cred?

— Dar n-ai ținu adineauri o piatră în mină?

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

ține eu am un pește, trimite-l pe Prina să-l ia.

— Vezi, dacă nu l-ai bătuț? Și își spusese Bazaca, furios, apăsându-și și culegând pietrele.

— Hei! Aia cu pește! Stai nițel, că mă plictisese singur.

— „Acuma am pește“, își spusese pescarul, „o să-l bat alătă dată, cind n-o să am pește“, și, părăsind drumul accidentat...

— Cam după o jumătate de oră, Dumitru Bazaca zări luminițe Tulci, iar din stînga, de la Dunăre, îl întâmpina un curent răcoros...

— La piatra, repetă el. De ce nu vrei să-ți pui în mină?

— Pescarul se opri împotriva voinței sale, puse coșul jos...

— Așa-i că e grea? — Și ce dacă-i grea?

— Ei, bine, piatra aceasta face cât un chil de lapte... sau cu două ouă...

— Pescarul îi dădu piatra înapoi, își luă coșul și, continuându-și drumul...

— Piatra nu se mănincă. Dar pește-l măninci și e bun. Bagei navodul după el și-l măninci...

— Dă-mi-l acum.

— Actuna nu am. N-am decit mațe. Le duc la Harlașa. Are psiid, Dumneata aj pișici?

— Harlașa era proprietarul unei circumscripții din Tulcea...

— Și dacă n-o să găsiți?

— O să găsim.

— Păi atunci mai întii s-o găsiți. Eu găsesc pește cind vreau. Găsește și dumneata out din alea, ori de cite ori vrei.

— Și dacă le-am să cred?

— Dar n-ai ținu adineauri o piatră în mină?

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

Intr-una, înșă nu știa decît el ce tot spune, căci Bazaca demuț nu-l mai asculta...

— Hei! Aia cu pește! Stai nițel, că mă plictisese singur.

— „Acuma am pește“, își spusese pescarul, „o să-l bat alătă dată, cind n-o să am pește“, și, părăsind drumul accidentat...

— Cam după o jumătate de oră, Dumitru Bazaca zări luminițe Tulci, iar din stînga, de la Dunăre, îl întâmpina un curent răcoros...

— La piatra, repetă el. De ce nu vrei să-ți pui în mină?

— Pescarul se opri împotriva voinței sale, puse coșul jos...

— Așa-i că e grea? — Și ce dacă-i grea?

— Ei, bine, piatra aceasta face cât un chil de lapte... sau cu două ouă...

— Pescarul îi dădu piatra înapoi, își luă coșul și, continuându-și drumul...

— Piatra nu se mănincă. Dar pește-l măninci și e bun. Bagei navodul după el și-l măninci...

— Dă-mi-l acum.

— Actuna nu am. N-am decit mațe. Le duc la Harlașa. Are psiid, Dumneata aj pișici?

— Harlașa era proprietarul unei circumscripții din Tulcea...

— Și dacă n-o să găsiți?

— O să găsim.

— Păi atunci mai întii s-o găsiți. Eu găsesc pește cind vreau. Găsește și dumneata out din alea, ori de cite ori vrei.

— Și dacă le-am să cred?

— Dar n-ai ținu adineauri o piatră în mină?

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

rostea Grigoruță, după ce aruncase cutia în care nu mai rămăsese nimic.

— Hei! Aia cu pește! Stai nițel, că mă plictisese singur.

— „Acuma am pește“, își spusese pescarul, „o să-l bat alătă dată, cind n-o să am pește“, și, părăsind drumul accidentat...

— Cam după o jumătate de oră, Dumitru Bazaca zări luminițe Tulci, iar din stînga, de la Dunăre, îl întâmpina un curent răcoros...

— La piatra, repetă el. De ce nu vrei să-ți pui în mină?

— Pescarul se opri împotriva voinței sale, puse coșul jos...

— Așa-i că e grea? — Și ce dacă-i grea?

— Ei, bine, piatra aceasta face cât un chil de lapte... sau cu două ouă...

— Pescarul îi dădu piatra înapoi, își luă coșul și, continuându-și drumul...

— Piatra nu se mănincă. Dar pește-l măninci și e bun. Bagei navodul după el și-l măninci...

— Dă-mi-l acum.

— Actuna nu am. N-am decit mațe. Le duc la Harlașa. Are psiid, Dumneata aj pișici?

— Harlașa era proprietarul unei circumscripții din Tulcea...

— Și dacă n-o să găsiți?

— O să găsim.

— Păi atunci mai întii s-o găsiți. Eu găsesc pește cind vreau. Găsește și dumneata out din alea, ori de cite ori vrei.

— Și dacă le-am să cred?

— Dar n-ai ținu adineauri o piatră în mină?

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

— Ce-ai ținut în mină. De ce fugi așa? Nu e greu coșul? Dă-mi să-ți sjuț.

— Lasă, zise pescarul. Nu am decit mațe.

— Păi nici n-aș putea să te-ajut, nu vezi că am pietrele astea? De ce te sperii de pomana? Eu nu mântin mațe de pește.

— Pescarul se gândi să pule coșul jos și să-i dea una în cap. Știa că ar fi în stare să-l dărmice cu un singur pumn.

— Pescarul își juși și mai mult pașii. Bazaca se ținu după el, întrebându-l...

— Aia ce era?

— Care aia?

Zădarul pare alpinist prin timp,
zăpezi de marmură-l așteaptă-n
pisc știut.
E timpul să-mi aleg aici
un nou Olimp,
mai demn decât Olimpul din trecut.

al. andrițoiu

Natură moartă

Latră-n vînt prepelicarul,
cerul vînt plopul ară.
Patru boi leagă-n carul
ca-n romanța populară.

Locuri vechi iscind balade,
le-a ars timpul ca Atila.
Frunza crește, frunza cade
cum din calendara fila.

O cărare ca un șarpe-n
zări, spre nicăierea suie.
In sicriul unui carpen
bate-o zburătoare cuie.

Au dormit pe-aci aproape
numai pînă și obositul.
In zădar aceste ope
îți glumează spre cer orgiștii.

Doar, din deal, o carieră
albă, porcă de lumind,
dăruiește pentru eră
cuiă de marmură veșind.

Și-n omiezi încandescente
cînd tăcerea dă-n toare,
de pe saciuri, monumente
rîd peste singuritate.

Sînt încă locuri ai Bășii
cu Memorie și Sing-Singuri,
unde dar pui în umbră lungă
brăii țuții, zări și singuri.

Grăbește-te aleasă clipă
e bucurie erasmica
cînd toți erpi de pe lume
vor sta ca estere-n malme!

Autumnală

Fumul răbinte pe lac iar frunza se mișcă,
pînd și pietelilor bruma le dă strălucire.
Fieca toamnă
e-o primăvară pierdută
în calendare, în casă, în inimă și-n suvenir.

Globul gustic, prinză ramure, fructe și arată,
ard în hămbare gălății ca fetele latine.
Fieca toamnă
e-o primăvară bogată
și rodul vîrsat dintr-o sîmă spre mine, dinspre
mine-n spre tine.

Întă și muntele-n zări cu contur de Centaur,
timpul e glorioșul de gutui și de miere.
Fieca toamnă
e-o primăvară de aur,
un braț o alungă, dar celălalt, teinic, o cere.

Despre cum se face o masă

Un simțlar cu frunte inspirată,
frunte ca din cearcăne de lună,
un simțlar cu frunte inspirată
la rîndeau-i binecuvîntată
și deodată lemnul cîntă, sună.

Cad talase-n fășnet de mătășă,
fășnet de mătășă în cadruluri,
cad talase-n fășnet de mătășă
și se naște, limpede, o masă
dintr-un pom cîndva cu foi și triluri.

Alt simțlar, din altă așezare,
bate fiori de cuiă argintate,
alt simțlar, din altă așezare
face-o masă pentru demnitate
pentru prînzuri simple și bogate.

Alți simțlari din alte țări, de-așemenea,
ne fac mese bune și alese,
alți simțlari din alte țări de-așemenea,
meșteresc la mese pentru semeni,
mese multe, un convoi de mese.

De le-am pune cap la cap pe toate
pe o linie frumoasă, lîină,
de le-am pune cap la cap pe toate,
un ecuator de mese poate
ar pofti popoarele la cină.
Și-ar foși în preajma lor măslinii
la o cină-a păcii și-a luminii.

De data aceasta, Griffin scoase un oftăt, ca și
cînd ar fi fost silît să repete inutil lucruri știute
de toată lumea.

— Să ne înțelegem, vrei?
— Da.
— Aici este poliția?
— De.
— Și nu știu ce este un furt?
— Nu.
— N-ai auzit niciodată ca un om să-și însu-
șească de la altul un lucru de preț, bani sau
altceva, fără să aibă dreptul?
— Nu. De ce ar face-o?
— Fiindcă are nevoie, sau pur și simplu pen-
tru că rîvnește să aibă el ceea ce posedă un
altul.
— Dar fiecare are tot ceea ce are nevoie să
aibă!
— Dumneata n-ai rîvnit niciodată la bunul al-
tuia?
— Adică... tot nu înțeleg. Ce înseamnă bunul
altuia?

— Domnule... să zicem o haină a altuia, pe
care ai vrea s-o ai tu.
— O pot avea oricînd. Dar... Stai o clipă!
Polițistul se ridică din fotoliu și se îndreptă
cître unul dintre rafturile cu cărți. Alesse un vo-
lum gros și începu să-l răsfoiască grăbit.
— Mda... mda... mormăia el încet — așa,
uite aici... furt: însușirea nedreaptă a unui bun...
așa... societatea împărțită pe clase... cauze socia-
le... Aha! Uf, tare lungă și explicată asta! Așa
se întîmplă cu toți termenii așa dispași.
Puse dicționarul la loc și se întoarse la fo-
toliul lui.

— Acum sînt ceva mai lămurit. Dumneata în-
trebuințezi niște termeni... N-am mai consultat
dicționarul științelor moarte de pe cînd eram în
școală!
— Științe moarte? Poate vrei să spui dicțio-
narul limbilor moarte, deși nu vîd vreo legătură
cu discula noastră. Doar nu vorbim nici în la-
tină, nici în sumeriană!

— Bineînțeles, pînă la un punct ne putem în-
țelege. Dar... nu este vorba de limbă, ci de no-
țiuni. Noțiunile pe care le întrebuițezi dumnea-
ta nu se mai găsesc decît în dicționarele științelor
moarte. Mor și unele științe, așa cum mor și
unele limbi.
— Și care sînt științele astea moarte?
— Mai întîi au murit științele juridice. Cînd
între oameni n-au mai existat conflicte, n-au mai
putut să existe nici delict. Incelul cu inculul,
toată uriașă instituție a dreptului a început să
agonizeze, pînă a murit de-a binelea. Acum, o
cunoșc numai specialiștii în istorie. Mai cunoaș-
tem și noi cîte ceva, din literatură... Apoi au în-
ceput să moară unele discipline ale științelor eco-
nomice. Moneta, de pildă...
— Exact, bine că ai pomenit de monedă.
Exemplul meu cu haina era prost ales. Hai să

vorbim despre furtul clasic. Bani nu se pot fura?
— Ce-ar putea să facă un om cu bani? Co-
lecțiile de monede pot fi văzute oricînd, la mu-
zeele numismatice!

— Adică...
Griffin se gîndi o clipă, apoi murmură: —
Așa-i, a trecut mult timp de-atunci. Probabil
că s-a mai schimbat ceva...
— Iertați-mă, de fapt în ce an sîntem?
— 2400.
— Și... nu mai aveți nevoie de bani?
— Bineînțeles. Nu se mai întrebuițează de
trei secole.

— Și ce aveți în locul lor?
— Avem, avem tot ce ne trebuie. Dar... de
ce întrebîți în ce an sîntem?
Griffin rămase tăcut. Își turnă apă într-un
pahar și bău, cu mișcări pe care le bănuiași în-
cete. Polițistul îl privea, necrezîndu-și ochilor.
— Nu cumva am halucinații? — se gîndea.
Nu sînt nici extenuat, nici... Omul asta își bate
joc de mine...

Griffin lăsă paharul pe masă și vorbi, obosit:
— Da, e greu să ne înțelegem. Au trecut cinci
sute de ani de atunci... Eu sînt un om al
secolului 19, domnule polițist, iertați-mă că nu
vă cunosc gradul... sau poate că nici măcar grade
nu mai aveți?
Polițistul dădu din umeri, neștiind ce să-i
răspundă.

— Da, cred că trebuie căutat în dicționar
și cuvîntul asta. Sînt venit direct din ultimii ani
ai secolului 19... Înțelegi? Secolul tehnicii, al
progresului... Poate că voi știți azi mai mult
decît știam noi, atunci, dar eu — și ridică din
nou tonul — sînt totuși un om invizibil. Voi
ați reușit să creați un om invizibil?
— Nu...
— Știam. Nimeni nu va mai reuși vreodată.

Oricît ați fi de puternici, oricît ați fi de avan-
sați, tot aveți nevoie de mine. Sînt singurul om
invizibil din lume. Credeam că pot stăpîni lumea.
M-am înșelat. Vreau să fiu util. Folosiți-mă.
M-ai înțeles?
Polițistul răspuse tărăgănat.
— Da... cred că da... e totuși... ceva neclar...
Griffin păru că meditează. Apoi i se adresă
din nou polițistului:
— Atunci, necrezînd bani, nu mai sînt nici fur-
turi?

— Văd că începi să înțelegi.
— Și atunci cu ce se ocupă poliția dumnea-
voastră?
Polițistul oftă și arătă cu mina împrejur:
— Uite cu ce ne ocupăm. Citim, ne plietisim
și din cînd în cînd mai primim cîte o înștiin-
țare ca vreun ins distrat și-a uitat mașina pe
vreo goșea sau alea, și nu-și mai aduce aminte
unde. Cu asta ne ocupăm. De aceea am și crezut,
la început, că vii să întrebîți de vreo mașină.
— Și altceva? Asta e singurul vostru rost?

— Se mai întîmplă să se rădăcescă și cî-
na copil, dar foarte rar. Oamenii care îi găsesc
și se adresează nouă pentru a-l bapota părin-
ților sau școlii. De obicei îi duc chiar ei. Ade-
vărul este că oamenii au și uitat că mai există
poliția. Cîntăcîm să existăm în virtutea inerției.
Caușă efectele inerției sociale, nu? Noi, cu
de aici, am compus pînă acum o bibliotecă de
memorii, arătînd inutilitatea poliției, chiar dacă
a rămas în patru oameni... Dar nu s-a luat încă
notă pentru desființare. Birocrațism, ce vrei...
Nu se spune că, la marile serbări, este nevoie
de un serviciu de ordine.

— Și ce ordine puteți face voi, numai patru
oameni? Bănănesc că la asemenea serbări vin mii
de oameni...
— Sute de mii, dragă Griffin. Dar sînt de
ajuns patru polițisti. Noi doar punem indicatoa-
rele. Dar n-ar putea face treaba asta și orga-
nizatorii?

Se lăsă o tăcere lungă. Polițistul părea abătut
de această scormonire a unor rîni vechi. Ma-
neră comutatorului, dar, cum măsura nu se mișcă
din loc, se ridică și păși cu grație către peretele
în care era instalat raftul barului. Se întoarse
cu o tavă pe care erau aranjate cîteva gustări.
— Se mai strică și instalațiile astea ale noas-
tre, nu sînt chiar alit de perfecte cum visau
înaintașii noștri...

Păcu un pas greșit și izbi cu genunchiul un
fotoliu. Se auzi un sunet sec, metalic. Cum Griffin
tăcea, polițistul se simți dator să dea o ex-
plicație:
— Da, este o proteză. Am fost marinar, înainte
vreame. Dar dacă s-a întîmplat așa a trebuit
să intru în poliție. Toți cei patru, care lucrăm
aici, am fost accidentați. La poliție, însă, mai
putem fi buni, dacă asta se poate numi activi-
tate...

Griffin se foia, nervos, în fotoliu.
— Nu-mi puteți li, deci, de nici un ajutor?
— Cui îi mai poate fi de ajutor poliția?
— Unde să mai încerc? Poate la Banca Na-
țională... O iertați-mă, uitaseam că nu mai aveți
bani... Nu mai aveți deci nici falsificatori, nici
escroci, nici... Armată aveți?

Polițistul dădu din cap:
— Nu!
— Deci nici secrete militare, pe care eu...
— Nici!
— Trece un timp.
— Dar școli?

— Școli? Bineînțeles. Avem orășe întregi nu-
mai cu școli... Dar la ce ț-ar folosi în... starea
dumitale?
— Poate... măcar ca pedagog... N-ar mai putea
nici un elev să copieze, să înșele profesorul...
Polițistul izbucni în rîs, și se părea că n-are
de gînd să termine prea repede.

— Cum să copieze? Dar de ce se mai duce
atunci la școală? De copiat, se poate copia și
acasă! Dar, o clipă...
Manevră miste botanice și pe peretele din spa-
tele bronșei apăru un ecran, ca pentru un film
pe bandă îngustă. Se vedea străzile aragvane,
acoperite de zăpadă, apoi o piață imensă, acro-
perită cu o boltă albastră. În mijlocul pietri-
se legănau încet coronele înverzite ale unor
arbori necunoscuți lui Griffin. La umbra con-
cilor, un grup de copii. Fiecare era așezat la lașă
unui mic șevalet.

— Ora frunzelor de primăvară... orășezii poli-
țistul. Nu ne poate interesa...
— Stai puțin! Ora frunzelor de primăvară ai
spus? Ce naiba mai e și asta? Acum, în plină
iarnă?
— Sub cupola școlii e primăvară, nu se vede?
Iar ora... e o oră obișnuită de curs! Frunțele nu
sînt doar la fel în tot timpul anului. Un bo-
tanist trebuie să cunoască bine toate transfor-
mările, nu?

— Dar toți copiii știu vor deveni botanici?
— Nu, e o școală de cultură generală... Dar
să căutăm altceva...

Imagina de pe ecran dispăru și în locul ei
apărură din nou străzile acoperite de zăpadă.
— De ce nu ferți întreg orașul de zăpadă?
Dacă ați făcut să fie primăvară în școală, n-o
puteați face pentru întreg orașul?
— Școala trebuie să aibă posibilitatea de a-și
educa elevii, oricînd, în orice anotimp. Ercești o
secțiune de toamnă, una de vară... Dar să ac-
operim un oraș ca al nostru este ceva mai greu...
Nu putem nici noi să realizăm chiar orice... Știu
că în secolul vostru cam așa gîndeați că va fi
în milenliul al treilea, dar...

Polițistul simți că o mină nevăzută i se așeză
pe umăr. Întoarse capul către Griffin:
— Ai obosit?
— Nu, dar am sentimentul că nu pot fi de
nici un folos în școlile voastre. Învățămîntul se
bazează pe predare și discuții, nu?

— Da. După cum vezi, nici un elev n-are avea
interesul să...
— Și tu, încheie aparatul.

Se așezară din nou în fotoliu. Polițistul în-
pînse spre Griffin tava cu gustări, dar acesta
făcu un gest de refuz.

— Și nu puteți face chiar nimic pentru mine?
— Există un institut al problemelor necrozol-
vate. Poate acolo... Vreți să vă pun în legătură
cu el?

— Bineînțeles. Dar... pot să cer ceva?
— Orice.
— Aș vrea mai întîi să mă îmbrac ca voi.
— Nimic mai simplu.
— Apoi să-mi procur niște fard, de la vreun
teatru de pildă — tot m-ai luat voi drept actor
— pentru că să-mi faci și eu o figură cît de cît
omenească. Și... n-ai vrea dumneata să mă înso-
țești? Am umblat destul de unul singur, rîcînd
în orice clipă să fiu suspectat, prins, închis...
Dacă am pe cineva de la poliție slătari de mine,
este mai ușor să mă explic, nu?

Polițistul scoase un strigăt.
— Bravo! Asta zic și eu o idee! În silfșit,
am și eu o misiune mai ca lumea! Să însoțesc
un om invizibil!

Griffin își plecă fruntea nevăzută. Bucuria poli-
țistului îi sublinia și mai adînc sentimentul
inutilității.
— Nu — își zise el — cu oamenii știți din
viitor nu este nimic de făcut. S-au eliberat pînă
și de legenda mea...

Brigada de pescari

de LETIȚIA PAPU

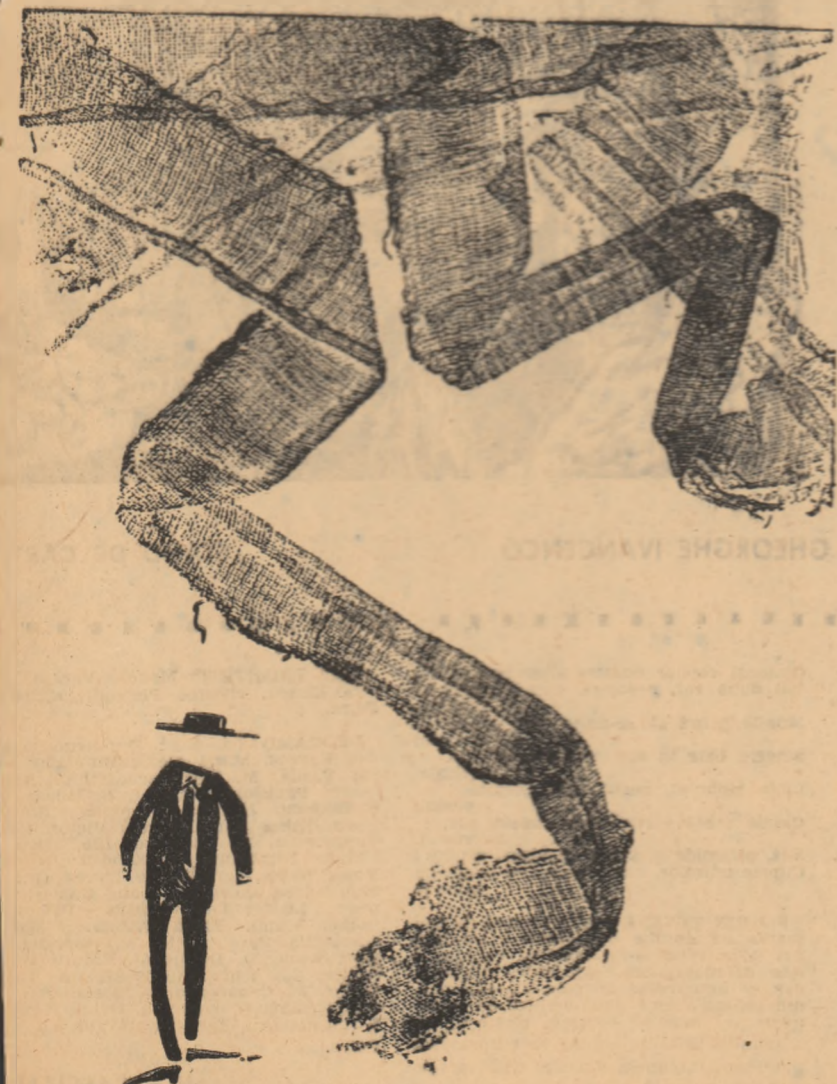
Ghemuită, flămîndă,
Stă marea, sură leoaică,
La pîndă.
Cu clocot în glas,
Ghiarele albe de spumă
Le-adună deolaltă.
Numai stelele ude pe boltă înaltă
Între noi și noaptea-au rămas.

Mina, cald inel,
S-a strîns pe minerul lopeții;
În vinele lemnului vechi
Întă curgerea vieții.

Albastra fiară zguduie-n ghiara ei grea
Nava mărunță;
Omenescul mînunchi
Aplecat peste ea
Ochi în ochi o înfruntă.
Valul îl răsucesc pe genunchi
Cum storci o năframă
Și trag încordat din străfund
În zorii fluizi
Comorile vii
Cu mireasmă de algă
Păstrugă, stavrizi.

Și-n timp ce spre țărături
Brigada își taie cărare
Se-nalță în zare
Un pumn de văpaie

Ochii leoaicei
În zorii de zi
Le-adulmecă-ntoarcerea
Cu sclipiri singerii.

Desene de MIHU VULCANESCU

VLADIMIR DIMITROV MAISTORUL
„MAMA CU COPILUL”

De vorbă cu scriitorul englez

GRAHAM GREENE

Lumina aurie a apusului care învăluia dealurile lene din preajma Felea-cului continua într-un fel o convorbire începută la București. Călătorisem împreună cu oaspetele Uniunii noastre, scriitorul englez Graham Greene de-a lungul drumurilor și locurilor pline de frumusețe ale văii Oltului.

— Ceea ce mi-a plăcut de la început în țara dvs., îmi spune Graham Greene e lumina. Lumina apusului acesea care face din lanul de porumb din fața mea o mare de aur, lumina clădirilor noi din Mamaia, care exprimă într-adevăr bucuria de a trăi, lumina pe care o regăsești pretutindeni pe fețele oamenilor de aici. Mi-a plăcut mult vioiciunea și veselia Constantinului și am regăsit lumina aceasta și în alte locuri unde am văzut tablourile lui Andreescu, Luchian, Pătrașcu, Ciucureno. După o scurtă pauză, Graham Greene continuă: tablouri și pictori care nu se știu din păcate în Anglia și care ar merita să fie cunoscuți de noi.

— Fieșcă că expresia acestei bucurii de a trăi, a luminii, cum spuneți dvs. se datorește prezentului, și scriitorul o va reține în lucrările sale când va vorbi de realitățile de acum.

— Scriitorul, reia Graham Greene, caută întotdeauna să rețină cel mai mult din realitatea timpului său. Mi-am început scrisul ca o reacție împotriva acelor prozatori care părăsiseră arla povestirii, cum ar fi Virginia Woolf și învăluiau faptele într-o ceață lirică. Asta nu mi se pare deloc potrivit în proză și am fost preocupat să găsesc metode mai bune pentru a scrie o povestire (story-telling). Până la urmă, — conchide cu o modestie ușor auto-ironică, — am devenit un „story-teller”. La asta a contribuit și ceea ce am învățat de la scriitorii ca: Henry James, Madox Ford sau Joseph Conrad. Când scriu proză sunt preocupat de adoptarea unui punct de vedere cel mai adecvat din care să fie privită acțiunea, pentru că este de ajuns de puțin realist să-ți închipui că scriitorul poate fi prezent în același timp, la un moment dat, în gândurile mai multora dintre personajele sale. Cred că în a-

ceastă privință am fost influențat de arta modernă, cinematograful, tot așa cum generația dinaintea noastră a fost influențată de teatru, iar cea viitoare — zimbetele scriitorilor, — va fi influențată de televiziune.

— Presupun că „povestirile” sau mai corect spus romanele dvs. au fost inspirate de fapte ale realității, uncori poate de întâmplări din biografia dvs. În felul acesta cred că ar putea fi într-adevăr o reacție împotriva unor scriitori care se depărtau de real.

— În cărțile mele, spune Graham Greene se găsește de multe ori un epigraf care declară că personajele sau faptele descrise nu-și află corespondența sau nu sunt inspirate din realitate. În fapt unele episoade din „Americanii liniștiți” de pildă sunt pur și simplu un reportaj direct al unor întâmplări pe care le-am trăit când am fost în Indochina*). Scena bombardării satelor vietnameze sau aceea a femeii ucise împreună cu copilul său, improprie care mi-a impresionat deosebit de mult, sunt descrieri raportate-cu-acele-și ale unor momente trăite. Și în alte cărți ale mele „Japuz direct” este prezent mereu. Uneori mi s-a întâmplat chiar să descriu scene — zimbete iar scriitorilor — care aveau să se adevărească mai târziu. Astfel într-unul din romanele mele „A Gun for Sale” am descris o scenă de exercițiu antiaerian care avea să devină realitate abia cîțiva ani mai târziu.

— După cum observ, prezenta sau amintirea războiului, ocupă un loc important în multe din cărțile dvs.

— Într-un fel. Și iată de ce. După părerea mea, scriitorii în perioada dintre 1933—1939 erau foarte conștienți de faptul că un război îi amenința pe oameni, era perioada lui Hitler. Războiul amenința și poate era greu de prevenit. Socotesc însă că scriitorii trebuie să scrie acum în așa fel încât să presupunem posibilitatea unui nou război.

Am văzut lagărul de la Auschwitz
*) Vietnamul de Sud.

și cele ce s-au întâmplat în Vietnam, așa că știu ce înseamnă ororile războiului.

O clipă, pe obrazul lui Graham Greene a trecut acea umbră care mi-a făcut să-mi amintesc de ziaristul din „Americanii liniștiți” care doctora ca legătură: „Luzac războiului”. Și în același timp mi-am amintit că scriitorul trebuie să descrie ceea ce vede în timpul războiului din Vietnam.

— Care credeți că este rolul scriitorilor?

— Scriitorii sînt acei oameni care au o prăbușire umană și încearcă să scrie de a face cu oamenii să fie legați între ei prin povestiri și întrebări.

— În cele din urmă înțeleg prin scriitorul care de altfel se află în fața interviului: Ce rol are pentru dumneavoastră?

— Lucrez la revizuirea unui volum care reuneste o seamă de povestiri despre viața oamenilor din vremea noastră. Voluntăți va aparea în anul viitor. În Franța și Germania va apărea o ediție cuprinzătoare române, și scrieri de călătorie deosebite, pentru care am scris o introducere. Mă gândesc la o nouă piesă pe care o am asternut-o pe hartă. Hîndă nu mi-am clarificat încă aceluși text. Și — zimbete scriitorilor — imi va veni o nouă idee și am să scriu o altă carte.

— Eram gata să închei, când Graham Greene a înțeles să adauge:
— Aș vrea să spun că sînt foarte bucuros că am găsit în România o arie de prietenescă ospitalitate, care mă face să doresc a reveni cît mai curînd.

Radu LUPAN

17 ANI DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII DEMOCRATE VIETNAM

THANH TINH

Fulgerul răzbnării

Copiii mei dragi

Minia mea urcă; o simt amar-n gîtlej.
Întors spre pămîntul natal, văd numai negura munților

Pierduți în această noapte lugubră...
Copiii mei, mai sînteți încă în viață?

Dacă-ți pierit, veniți să trăiți în inima mea,
Să-ncălzim cu dragostea noastră zilele despărțirii.
Aici se construiește o patrie nouă,
Care apropie ziua cînd ne vom întoarce la noi.

Au fost văzute vreodată-ntr-o singură zi
O mie de dolii*) îngreuiind inima unui popor?
În focul miniei voința să ne călim —
Fulgerul răzbnării zguduie pămîntul și cerul.

Să nu lăsam bratul să ne cadă; pumnul să-l strîngem!
Kidicați-vă și voi, o, frați din morminte,
Nordul și Sudul — o singură țară — noi sîntem Viața,
Ei se clatină-n spăsmele Morții.

În romînește de TAȘCU GHEORGHIU

*) La sfîrșitul anului 1958, elica lui Ngo Dinh Diem a otrăvit 6.000 de deținuți politici în lagărul de concentrare de la Phu Loi (Vietnamul de Sud). Mai mult de 1.000 dintre aceștia au murit.

CHAPA (R. D. VIETNAM)
VEDERE GENERALĂ

18 ANI DE LA ELIBERAREA POPORULUI BULGAR

NIKOLAI ZIDAROV

Patria

Mi-est, patrie, mașini clintind pe-oșoare,
Și grîul dat la spic, și frîndălii
Ciorchmii grosi și schele-nruciate
Brodind zădări de fabrici și de case.
Ești prima mea de toate zilele și-nghîțitura
De vin sărbătoresc! Ești jalea veche
A mochi-omurgă-n alte vremuri,
Ești ochii de iubire! Și într-înșii
Cum eș pețea privii, dacă putere
O, patrie nu mi-ai fi dat, slăviți!
Și dacă-n noaptea de septembrie steaguri
M-ai fi aprins înșingînd și ape
Cu făcări roșii, stîmbe în flămă
Eu azi m-aș fi putut privi, aici răscălare
M-aș fi avut să-ntîmpin viitoru-ți
Ești pentru mine: ploșii tvești din zare
Și căciunții țîșnind din grîie,
Pămînt, pe care noaptea cînd se lasă
Aprinde sorii de Soareea soarelui O, țară,
A cîntecului și a păcii, undă soara
Sub cerul tău coboară, ca o țară,
Cu un corcui de lăud la ureche!

Visînd...

Visînd, privindu-mă călătorește...
Aici aceeași țară-mi sînt; și casa,
Și zădă, și antena, și-căleși
Prutul Vîlcoș de torțoana!
La fel mi sînt, aici, de-apropiate
Și nepăie și zile! Aștenea,
Cînd tremur, îmi spun: „E vînt alară!”
În gîndul meu se-apropie orice nou
În silință, semn cu mîna-mi face
Să-ntînd: „Să te gîndesc aici și mîna!”
Dar dacă, lăc, pînt — să-l sic — departe
De-acel unghiș, în care făcarea
Ochii, ochii de mic, și puștea bînt;
Și undă soara, cu bînti egale,
De-unic tvești din lumii mă castă,
De-o țară, într-un oraș de caștă,
La capătul îndepărtat al lumii,
Să mă aprins, prinre reclama deșăntate
Ochii de lumii, și prototinduri,
Acasă-n pace, în grădini, pe călești,
Ar fi ca un semn de-apropiate
Să-mi amintescă țereți, mai, și dăru
Ar fi înșingînd și să dăru
După acel unghiș, în care făcarea
Acasă unde-apropie m-ai țereți
De-unde vechi vîntă pînă-ntreșă,
Înșingînd și întorcare m-ai-apropiate.

În romînește de VICTOR TULBURE

PETR KARAANGOV

Vînt de primăvară...

Am așteptat mult vîntul primăverii
Și mi-a venit să-nouască pămîntul.

Era într-un asfințit
Și deasupra casei, jos,
Centa s-a risipit pe acumișii
Și acolo
S-a lucat, adînc și îngăduant,
Cerul.

Era același cer,
Ca îl lătasem într-o noapte rece
Și se mistuia în înșirul ploier,
Cu frunzele care picau, ale copacilor,
Să plece undeva departe.

Acum el se apropie de mine
De noi —
De oameni —
De plopi,
Ădus în această luminoasă și
De vîntul primăverii
Care vine.

Am așteptat mult vîntul primăverii
Și a venit.
Fărăstele s-au înflorit,
Ramurile s-au ridicat înalte;
De pe dealurile pleșuve și înghețate
Au sursit juvoalele tulbur.

Am văzut cîmpuri înnoțate, drumuri;
În ochii mei brazdele au aburii
Și-n mine au născut, au strălucit
Cele mai luminoase amintiri, cuvînda.

În romînește de GH. DINU

Un articol de
MARCOS ANĂ

RĂDĂCINA LUMINII

Am suferit mult în închisoare. În cei douăzeci și trei de ani de carceră am început să pierd pînă și amintirea lumii exterioare. Printre condamnații din închisoare lui Franco au fost unii care, nemiaputînd îndura tortura, s-au sinucis. Credeau că așa le va fi mai ușor. Nu am considerat niciodată că în acest fel te poți salva. Cel mai important lucru în viață este să rămîi conform cu tine înșuși, cu ideile tale. În felul acesta treci peste orice obstacol, oricît de greu ar fi. Mi s-a părut mai ușor să-nfrunt detențiunea, torturile, două condamnări la moarte, decît să plec privirile în fața tovarășilor mei de luptă. Am trăit viața pe care am preferat-o, viața de revoluționar. De copii sînt militant al Partidului Comunist din Spania. Toamna pentru acest delict am fost ținut 23 de ani în închisoare. Dar dacă m-aș naște de o mie de ori de o mie de ori sau de ori aș fi tot comunist.

În închisoare am înțeles că lupta pentru libertatea și fericirea unui popor merită sacrificiul unei vieți. Tot aici am învățat lecția cea mai importantă și mai de neuit din viață: lecția solidarității și a dragostei dintre oameni.

Aceasta este rădăcina luminii și speranței pe care o au poemele mele. Și mai este ceva. De data aceasta, de ordin mai intim; am înțeles că închisoarea nu e ceva definitiv ci doar o paranteză a vieții. Un tunel, fie el cît de lung și întunecos, la capătul lui este neșterită lumină. Tovarășii mei de luptă și cu mine nu ne-am lăsat copleșiți de întunericul din jurul nostru. Pe noi ne interesa lumina care se întrezărea și în care credeam

*

După instaurarea singerosului regim franchist, în literatura spaniolă se disting două perioade bine conturate. Odată franchizat, Franco a decretat război nu numai poporului spaniol, ci și poeziei. O seamă dintre cei mai mari poeți spanioli au fost uciși sau aruncați în lanțuri. Este destul să amintesc uciderea mizejască, care a zguduit întreaga lume, a marelui Federico Garcia Lorca. Alți scriitori, salvîndu-se de robia franchistă, au plecat peste graniță. Urmează o perioadă de 12 ani care este marcată de un mare gol în literatura spaniolă. În toată această perioadă nu s-a produs în Spania nimic demn de reținut. Golul a fost umplut doar de maculatură poeziei oficiale, o poezie fadă, lipsită de valoare artistică, plătită de Franco pentru a-l ridică în slăvi.

După această perioadă a tăcerii clasa muncitoare spaniolă începe să-și revină în urma loviturii căpătate. Aceasta pune în mișcare și alte forțe progresiste din țară. Se ridică vocea unor grupuri timide, urme din ce în ce mai viroase, care cer libertatea omului, libertatea cuvîntului. Începe o luptă aprigă împotriva cenzurii. În fruntea acestei lupte s-au situat Blaz de Otero, Eugenio de Nora, Gabriel Celaya și alți scriitori care apar mai tîrziu, ca frații Goytisolo, Lopez Pacheco.

Această voce poetică crește în intensitate și, ceea ce la început era un cuvînt care încă sovăia, devine un cuvînt cu adevărat al poporului.

Poezia și proza spaniolă din această perioadă au dat opere de valoare, deși ele sînt încă foarte puțin cunoscute în Spania și în lume.

În afară de această ramură a poeziei contemporane spaniole, născută în înșuși centrul opresiunii, mai există încă alte două ramuri. E vorba de „poezia exilată” ai cărei reprezentanți sînt Rafael Alberti, León Felipe, Juan Rejano și de poezia cunoscută în Spania sub denumirea de „poezia încercetată”, adică poezia născută după gratiile închisorilor franchiste. Acestei ramuri îi aparțin operele lui Miguel Her-

nández, omorît în închisoare în 1949, José Luis Gallego, care a continuat să scrie chiar și după ce și-a pierdut vederea în urma torturilor, și opera celui care spune aceste cuvînte, scrisă în întregime în închisoare.

Cu toată diferența care există între ele, cele trei ramuri aparțin aceleiași trunchi. Ele își sorb seva din dragostea pentru libertatea a poporului spaniol, din lupta acestuia împotriva fascismului lui Franco.

De altfel nu numai poeții au deschis și întesc focul împotriva odiosului regim franchist, ci întreaga intelectualitate spaniolă care a fost capabilă să înțeleagă năzuințele și aspirațiile poporului său. Intelectualitatea a contribuit și contribuie la această opoziție nu numai prin opera sa, prin cuvîntul său, ci și prin acțiunile de solidaritate ale ei cu clasa muncitoare spaniolă, cu întregul popor. Măturie stau grevele studenților din Madrid și Barcelona, numeroasele documente semnate de reprezentanți de seamă ai intelectualității spaniole prin care se cerea amnistia deținuților politici sau drepturi democratice pentru poporul spaniol.

Această solidaritate se manifestă din ce în ce mai evident și leagă strîns intelectualitatea progresistă spaniolă de poporul său.

După puternicele greve din primăvara acestui an a început perioada finală a dictaturii fasciste. Tera mea trăiește astăzi o dublă criză: criza dictaturii franchiste și criza pozițiilor anti-comuniste. Pentru ca să se pună capăt dictaturii fasciste, care de peste un sfert de veac a ținut înclăștat poporul spaniol, va trebui ca toate forțele de opoziție să se unească într-un larg front național care să aibă ca obiectiv imediat lichidarea dictaturii și restaurarea democrației. Acest front se poate realiza numai avînd în centru să clasa muncitoare spaniolă condusă de comunisti. Este forța politică cea mai puternică și singura capabilă să conducă pe un făgăș bun lupta împotriva franchismului pentru libertate și democrație, pentru pace.

Am plecat din Spania purtînd cu mine un mesaj al deținuților politici de multumire popoarelor lumii pentru solidaritatea cu lupta lor. Cu prirele călătorilor făcute după eliberarea mea, în Anglia, Italia, Franța, U.R.S.S. am transmis aceste mesaje popoarelor acestor țări. În continuare voi merge în Belgia, Olanda, Elveția, în țările Americii Latine cu același scop.

Eu mă aflu astăzi în libertate tocmai ca rezultat al protestului solidar al oamenilor din cele mai diferite colțuri ale lumii.

Aș fi sfîrșit condamnarea de abia în noiembrie 1980. Or, această solidaritate internațională m-a smuls din miliniile singeroase ale lui Franco. Am, pentru aceasta, o mare datorie față de toți cei care au luptat pentru eliberarea mea. De aceea, viața mea, gîndul meu, cuvîntul meu le pun în slujba poporului meu, a tuturor oamenilor.

Vizitînd România, m-a impresionat deosebit atmosfera proaspătă, evidentă pentru oricine, a Bucureștiului. De-a dreptul uluitor ritmul construcțiilor. Magazinele demonstrează un nivel de trai ridicat. Oamenii pe stradă sînt bine dispuși, ceea ce dovedește că își știu în siguranță ziua de mîine. Românii au o viitoare prospere.

De altfel eu nutresc de mult simpatie deosebită pentru România. În închisoare am aflat cu profundă emoție că la București a apărut un volum cu versurile mele.

Știam că România, în urma revoluției socialiste s-a dezvoltat nespus de mult. Ceea ce am reușit să văd chiar și în aceste două zile, întrecu cu mult ceea ce-mi imaginam.

Din păcate n-am putut să stau prea mult în România. Negreșit îi asfîrșit voi reveni.